

Leto XX.

Številka 12.

SLOVENSKI PRAVNIK.

Izdaja društvo „Pravnik“ v Ljubljani.

Odgovorni urednik:

DR. DANILO MAJARON.

V LJUBLJANI.

Natisnila „Narodna Tiskarna“.

1904.

VSEBINA.

1. <i>Dr. Milan Škerlj: »Menično pravo«.</i> Spisal Anton Kuder	353
2. Iz pravosodne prakse. Civilno pravo.	
<i>a)</i> Kdor se sklicuje na priposestovanje poljske služnosti, ima le dokazati, da so dani vsi pogoji priposestovanja, a ne tudi, da je služnost koristna ali udobna za gospodujoče zemljišče; sicer pa kaže že izvrševanje služnostne pravice vso priposestovalno dobo to, da je služnost koristna ali udobna. — Po §-u 180 in 432 c. pr. r. je sodnik le zavezan skrbeti za to, da stranka, prava nevesča, ki ni zastopana po odvetniku, ne trpi škode vsled nedostatnih pravnih dejanj, a ne tudi za to, da uveljavi vse svoje materijalnopravne ugovore	369
<i>b)</i> K razlagi tretjega slučaja §-a 367 o. d. z. Tožnik ni zaupal stvari, ako jo je bil kdo od njegovega uslužbenca na goljufiv način izvabil; ni je zaupal sam, ako jo je zaupal njegov uslužbenec	371
<i>c)</i> Brez vsega poudarka izrečeno grajanje, ki nasprotnika ne ovira v izvrševanju sporne pravice, ni kratenje posesti. Za prepoved izvrševanja kake posesti, dano po občinskem uradu, ni odgovoren oni, ki je s svojo ovadbo povzročil to prepoved; nasprotnik ima le pravico pritožbe proti ukrepu obč. urada	375
<i>d)</i> Zanimiv slučaj negativnega kompetenčnega spora v izvenspornem postopanju (§-i 67 in 109 jur. nor.) Kazensko pravo. Prepoved §-a 477 al. 2 k. pr. r. (reformatio in pejus) velja tudi glede kazni na prostosti, ki jo določi vzklicno sodišče v zmislu §-a 266 k. pr. r. min. naredba z dne 11. februarja 1885 št. 30 drž. zak. namesto denarne kazni, spremenivši v denarno kazen zapor določen od 1. instance	377 379
3. Književna poročila	380
4. Razne vesti	381

Slovenski Pravniki.

Leto XX.

V Ljubljani, 15. decembra 1904.

Štev. 12.

„Menično pravo.“

(S posebnim ozirom na trgovsko poslovanje in na važnejša menična prava večjih držav. Spisal **Anton Kuder**, c. kr. sodni avskultant. V Ljubljani 1904.)

Ocenil dr. **Milan Škerlj**.

Anton Kuder je spisal svoje »Menično pravo« po naročilu Slovenskega trgovskega društva Merkurja, ki »je uvidelo, kako zelo potrebna je taka knjiga za trgovstvo sploh, posebej pa še za trgovinske šole« — — »knjiga je spisana kot učna knjiga za trgovinske šole.«

Nalašč sem ta mesta iz predgovora navel doslovno, da se iz njih samih vidi namen in pomen knjige.

»Merkurjevo« namero, podati nam za naše trgovinske šole in trgovce slovenski pisano menično pravo, kateremu bodo gotovo sledile učne knjige za druge stroke trgovinskih ved, treba pozdraviti kot vesel znak napredka na onem polju, kjer smo še posebno zaostali, na polju moderne organizacije trgovine in obrta. Le želeli bi bilo, da društvo »Merkur« na tem potu ne odjenja; zasluge za našo znanstveno literaturo ne bodo majhne.

Težko je namreč pri nas za posameznika, založiti knjigo, katere uspeh v gmotnem oziru je pač precej negotov, dočim društvo mnogo lažje prevzame tak riziko. Cel razvoj naše znanstvene in sploh strokovne literature nam kaže, da si moremo zaradi svoje maloštevilnosti imenovano literaturo pridobiti, da se tako izrazim, le potom kooperacije. Slovenska Matica nam je izdala mnogo šolskih knjig, Pravniki že nekaj zakonov, sedaj je nastopil Merkur to po mojem mnenju hvalevredno pot. Društvo Merkur pa lahko tudi mnogo boljše razširja knjigo, nego založnik posameznik, in s tem doseže drugi namen knjige, to je, da se ne uvede samo v šole, ampak pride tudi v roke starejših, praktičnih trgovcev. Da imam s to trditvijo prav, pričča vest, da se je Kudrove knjige razpečalo že nad 600 komadov, dokaz obenem, da naš trgovski stan žlvo čuti potrebo enakih knjig. Da je tudi mnogo juristov seglo po knjigi, je še posebej veselo

znamenje, ker ravno menično pravo je snov, katere praktik v naših malih razmerah in spričo določb jurisdikcijske norme o pod-sodnosti v meničnih zadevah vsaj na deželi skoraj nikoli ne rabi.

Predno se torej spustim v oceno knjige same, naj poudarim, da je dosegla popoln vnanji uspeh.

Knjiga je namenjena trgovinskim šolam, posebno še bodoči trgovinski akademiji. S tega stališča treba knjigo tudi oceniti.

Pisatelj je knjigo razdelil tako-le: V prvem delu podaja po kratkem zgodovinskem uvodu o postanku menic (str. 1—5) sistem meničnega prava (str. 6—70) in vzorce veljavnih ter neveljavnih menic (str. 73—119); drugi del tvorijo: zgodovina meničnega prava, uvodni zakon k meničnemu redu in občni menični red za avstrijske dežele, slednjič v treh dodatkih posebna določila ogrskega meničnega reda, pogloblitve razlike važnejših meničnih zakonov in menični tehnični izrazi (str. 121—158).

Knjiga torej nudi mnogo. Ali je vsebina povsem enake praktične vrednosti z ozirom na namen knjige, to je drugo vprašanje. Brez dvoma je prav, da je pisatelj snov v prvem delu obdelal sistematično in ne v obliki komentarja. V slednjem bi si bil sicer prihranil veliko dela, ker bi bil mnogo členov lahko pustil do malega brez razlage, ali vendar bi knjiga (v prvem delu) čitatelju ne dala onega jasnega pregleda v kratkih, določnih potezah, ki tvori vedno prednost sistema pred komentarjem. O sistematiki prvega dela samega izpregovorim pozneje. Za praktičnega trgovca kakor za učenca in tudi za jurista velike vrednosti so vzorci, katerih zbirka je do malega popolna, tako da najdeš v nji za večino slučajev točen primer. Ugaja mi tudi, da so posamezni vzorci deloma v zvezi med seboj, predstavljajoč različne dobe in faze meničnega teka. Manj potrebna je morda zbirka neveljavnih menic, vendar odveč ni. Pisatelj je učencu uporabo sistematiškega dela in vzorcev jako olajšal tudi s tem, da se v sistemu dosledno sklicuje na dotične vzorce. Na ta način se mu je v zvezi z lahko dikcijo knjige posrečilo, napraviti knjigo toliko lahko razumljivo za lajika (nejurista ali jurista začetnika), kolikor se to more zahtevati od snovi, v kateri ima vsaka beseda svoj pomen in zahteva vsak stavek, da si čitatelj predstavlja njegovo gospodarsko podlago in njegov gospodarski namen. Hvaliti ali grajati Kudrov jezik s slovniškega stališča, ni moja naloga;

posamezna mesta, ki se mi zde težko umljiva, omenim pozneje.

Kar se tiče drugega dela, moram poudariti takoj, da se nikakor ne morem postaviti na Kudrovo stališče, katero je izrazil v predgovoru z besedami: »Kar se tiče prevoda meničnega reda, omenjam, da se nisem krčevito držal nemškega besedila, marveč sem prevajal bolj prosto; saj ta prevod ni namenjen sodni dvorani, marveč šolam in trgovskemu poslovanju in umevanju.« Ko bi bil pisatelj dejal, da se ni krčevito držal nemških besed, nemške razvrstitve besed v stavku, v kolikor se ne strinja z duhom in slovnico našega jezika, bi ga trebalo le hvaliti. Ali zakonovega besedila se mora držati vsak prevajalec zakona; po smislu »prosto« prevajanje zakonov je absolutno nedopustno, pa naj bo prevod namenjen komurkoli! Zakon je za vsakogar zakon! Za ta del ni noben prevod preveč dosloven in natančen, pa tudi nobeno prevajanje težje, nego prevajanje zakonov. Temmanj dopustno je bilo prosto prevajanje meničnega reda, ker je pisatelj vendar mislil tudi na čitatelja jurista, kakor je to razvidno že iz terminološkega dodatka, ki za trgovce in za učne namene trgovinskih šol ne bi bil potreben. Sicer treba priznati, da je prevod mnogo boljši in točnejši, nego bi bilo pričakovati po navedenem mestu iz predgovora; vendar pa se mi je zdelo potrebno določiti stališče glede prevodov zakonov; ti prevodi nikoli ne smejo biti prirejeni »in usum delphini«.

Da je pisatelj v dveh dodatkih izbral najvažnejše določbe tujih meničnih zakonov, v kolikor so različne od našega zakona, se mi zdi hvalevredno v principu, vprašal pa bi, ali je za naše razmere res bilo potrebno ozirati se na ruske, angleške, francoske in cela severoamerikanske zakone?! Dejal bi, da bi bilo zadostovalo, omeniti nekatere ogrske, nemške in morda še italijanske določbe, a ravno zadnjih pisatelj ne omenja nikjer.

Terminološkemu dodatku bi splošno pripomnil le, da bi bilo pisateljev lastni trud lažje presoditi, ako bi bil kakorkoli zaznamoval termine, ki se nahajajo v Babnikovi »Terminologiji.« Uporabnosti ter preglednosti cele knjige bi izvrstno služilo, ako bi bil pisatelj vsakemu terminu pristavil vsaj ono stran svoje knjige, kjer o dotičnem predmetu govori »ex professo«.

Prehajam k podrobnemu pregledu.

Knjiga je razdeljena po Blaschkejevem sistemu, po onem Blaschkeju, pred katerim nas je svaril profesor Grünhut na vseučilišču, kateri pa tudi v svojih prireditvah za trgovinske šole ni vzoren, a se drži ter doživlja nove izdaje le zaradi neke posebne »vis inertiae.« Škoda, da si je Kuder izbral ravno to knjigo za vzorec, katerega se žalibog dokaj trdno drži.

Za primer tega sistema naj navedem le, da se »ex professo« govori o častnem akceptu prej, nego o zasilnem naslovu, da se v enem poglavju razpravlja o prešlih menicah, o častnem plačilu in o protestu, da pa v celi knjigi ni govora o tako važnih — tudi za trgovca — določbah čl. 74, in da se o meničnem kurzu ter o narodnogospodarskem pomenu menice ne omenja skoraj nič, dočim se na treh ali še več mestih poudarja, da na Irskem, Škotskem in Ruskem še ni odpravljena izvršba zoper osebo meničnega dolžnika, in so razloženi pojmi zakonite prolongacije in moratorija (zakonitega), torej stvari, ki so dokaj malo praktične in za razumevanje narodnogospodarskega pomena menice in poslovanja z menicami minimalnega pomena. A vendar je gotovo, da treba v trgovinski šoli poudarjati predvsem ravnokar imenovani dve stališči, dočim marsikaj sicer gotovo važnega trgovcu ni treba vedeti, ker se mora, kakor hitro menica začne krivo teči, itak obrniti do notarja ali sodišča in pozneje do odvetnika. V tem oziru bi še pripomnil, da bi trebalo bolj poudarjati prav taka menična opravila, glede katerih je trgovec pri svojih poslih navezan na lastno vednost; to se pravi: trgovec mora ločiti veljavno menico od neveljavne, mora znati, kam in kako staviti menične izjave in kdaj mu preti nevarnost. Zato pa se mu ni treba učiti tako kompliciranih določb o intervenciji in regresu za slučaj častnega plačila in marsičesa drugega, kar brez škode pozabi čez par tednov.

Seveda sem si popolnoma svest, kako težko je napisati knjigo v ravnokar omenjenem obsegu; vsekakor je to dokaj težje, nego knjigo, v kateri se človeku ni treba omejati na poseben del cele snovi. Tudi priznam, da je pisatelj knjigo namenil prihodnji trgovski akademiji. In vendar moram ponavljati, da bi bilo treba tudi za trgovsko akademijo poudarjati komercialno stališče mnogo bolj in da bi tudi za akademijo lahko marsikaj zgolj jurističnih podrobnosti odpadlo. Ako bi bil pisatelj gledal le na snov,

ki je potrebna za trgovca, pa bodi akademika, bi se bil ognil tudi marsikateri pomoti, katero mi bo pozneje omeniti. Ravno v strogo jurističnih točkah je mnogo pogreškov, a mnogo manj v komercialnih opazkah. Žal pa se ne da tajiti, da je izmed pravnih pogreškov dokaj takih, ki so tudi za trgovca nevarni.

Držal se bom v naslednjem knjige in skušal utemeljiti svojo sodbo, ki se bo morda sicer zdela komu preostra, ako prvič prečita dokaj gladko, večinoma res poljudno pisani sistematični del.

Prav se mi vidi, da je pisatelj na kratko opisal razvoj menice. V podrobnosti se ne bom spuščal, dejal bi le, da bi bilo boljše, ne tako apodiktično trditi, katerega leta se je izdala najstarejša lastna menica ali trata. Spisi o teh stvareh še niso sklenjeni in letnice se navajajo različno, kakor si je ustvaril eden ali drugi avtor svoj pojem o prvotni menici.

Na strani 7. trdi pisatelj, da se sme dolžnika po pravo- močnosti meničnega plačilnega naloga zarubiti; to je gotovo res, pa ni vse: vsak način izvršbe radi denarnih terjatev je do- voljen, dočim rabi naš jezik pojem »rubiti« le za izvršbo na pre- mičnine. Utegnil bi torej kdo misliti, da izvršba na podlagi me- ničnega plačilnega naloga ne gre tudi na nepremičnine.

Na isti strani 7. uči pisatelj prav, da se ta trata spozna po ukazu »plačajte«, a lastna menica po obljubi »plačam«. Na strani 21 pa deli z »ozirom na obliko plačilne obljube« menice v *a)* lastne, *b)* tuje, *c)* trasirane lastne, četudi mora sam priznati, da imajo obliko »plačajte«. Z definicijo, da so te menice po bistvu lastne menice v obliki trat, se ne morem popolnoma sprijazniti. Trasirana lastna menica je trata, kar se kaže n. pr. v tem, da potrebuje akcepta, ako naj ustanovi direktno plačilno obljubo, da se lahko izda v več izvodih (duplikatih) itd.

Dalje trdi pisatelj na isti 7. strani, da se imenuje tist, ki izda lastno menico »izdatelj«, kdor pa izda trato: »trasant«. To je seveda vsako zase res, ali zakon sam rabi na vsaki strani za trasanta pojem izdatelj, in pisatelj sam v svojem prevodu imenuje trasanta pogostoma izdatelja — in popolnoma po pravici. Ako je pisatelj to terminologijo strogo izvel, potem mu moram očitati (na str. 27.), da v nasprotju z zakonom tudi izdatelju lastne menice daje pravico, izstavljati duplikate. Sicer se mi pa

zdi, da pisatelj obeh izrazov sam ne rabi dosledno v pomenih, katera jima daje na 7. strani.

Na str. 8. izvaja pisatelj, da trasat pogostoma ne ve, da ga je kdo pozval, naj plača menico, zato se mu mora menica predložiti v »akcept«; na str. 9. pa to trditev preklicuje glede lastnih menic, ker pri teh akcepta sploh ni; vzdržuje jo pa glede trat, dasi je ta splošna trditev neresnična tudi glede trat, izvzemši dva slučaja, katera pisatelj pozneje sam omenja (povpoglednice in čl. 21 men. r.).

Opomnil bi še k opazki 2. na str. 8., da gre menica potom praznega (slepega) indosamenta seveda lahko skozi več nego eno roko, dočim bi človek po onem vzorcu mislil, da se sme s praznim indesamentom preskočiti ime samo enega indosatarja. — Pa to je malenkost.

Na str. 9. in 36. ter 37. govori pisatelj o skitem meničnem poroštvu. Ker je z imenom »porok« zvezan (in to tudi med nejuristi) pojem subsidijarnosti, bi trebalo posebej poudarjati, da tudi indosant in akceptant, ki hočeta biti »inter partes« samo poroka, jamčita za menico kakor vsak drugi menični dolžnik.

Na str. 9. (pa tudi 42.) se razpravlja o zasilnem naslovu¹⁾ tako, kakor bi ga smel pristaviti samo izdatelj; to pa ni res: vsakdo, zoper kogar se utegne obrniti regres, sme pripisati zasilni naslov. Ako bi smel samo izdatelj pristaviti naslov za silo, bi zakon ne mogel govoriti o prednosti tistega adresata, kateri bi s svojim plačilom oprostil največ zavezancev. Ako plača edini od izdatelja pristavljeni naslov za silo, so itak rešeni vsi indosantje.²⁾

Na 10. strani, pa tudi na drugih mestih, trdi Kuder, da smeta menico vdomoviti izdatelj in akceptant. To pač ni res z ozirom na čl. 4, št. 8. Ker zakon zahteva za veljavnost menice tudi bistvenost, da imej menica pri izdaji označen plačilni kraj, in določa za slučaj, ako izdatelj ni imenoval posebnega plačilnega kraja, kategorično za plačilni kraj oni kraj, ki je naveden poleg trasatovega imena ali firme, tedaj je jasno, da sme posebni pla-

¹⁾ Izraz »menični« naslov mi stvarno ne ugaja popolnoma, dasi gre bolje na uho. Tudi pri trasatu je govoriti o »naslovu«, ker se ga navadno pozove v obliki pisemskega naslova.

²⁾ Glej tudi Grünhut II. str. 464, Lehmann str. 394, Staub str. 141.

čilni kraj določiti samo izdatelj, ker sme samo on ugotoviti bistvenosti, ki vežejo kakor njega, tako vse osebe, katere podpišejo menico za njim. Akceptant ni vezan, menice sprejeti po vsem obsegu in v vsakem oziru (čl. 32), in ako spremeni pri sprejemu plačilni kraj, je dal modifikovan akcept, kateri sicer veže njega, ne pa meničnega opravičenca. Posledica je ta-le: Menico je treba in smeti protestirati pri domicilijatu le, ako je menico vdomovil izdatelj, dočim bi bil meničnopravno neveljaven protest, ki se dvigne v domicilu, imenovanem od akceptanta. Tratat ima po členu 24. le pravico, imenovati domicilijata v domicilu, katerega je izdatelj zapisal na menico.¹⁾ Glej tudi str. 38 predzadnji odstavek.

Na 10. strani definuje pisatelj pojem intervencije — potem ko je prej govoril o zasilnem naslovu — tako-le: intervenijent je, kdor sprejme ali plača menico, ne da bi bil v to poklican. (Glej tudi str. 44 zgoraj). Po tej definiciji ravno zasilni adresat ni intervenijent! Definicija nasprotuje ne samo splošnemu pravnemu pojmu intervencije, ampak tudi zakonu, ki v IX. poglavju govori pod zaglavjem »Intervencija« tudi o zasilnem naslovu. Glej posebno čl. 61 in 62 odst. 3. men. reda.

Izrek: »Sploh je presojati veljavnost menice po zakonih tiste države, v kateri je bila izdana« (str. 12), je presplošen ter velja samo glede oblike menice v zmislu čl. 85 odst. 1.

O »slepih« menicah bi se dalo mnogo povedati, pa stvar je deloma preveč juristična, da bi sodila v knjigo, ki je pred vsem namenjena trgovcem, deloma preveč sporna, da bi jo kazalo tukaj načeti. Pripomnim le, da se za svojo osebo s Kudrovo definicijo ne strinjam, vendar ima Kuder za-se Thölovo avtoriteto (Thöl § 171.)²⁾

Važen za trgovca je gotovo čl. 5 men. reda, ki pa izrecno ne obsega slučaja, da bi bila menična vsota večkrat zapisana s črkami in številkami. Dobro bi bilo povedati, da v takem slučaju velja najmanjša, z besedami zapisana vsota.

Na str. 14. bi bilo pri št. 6. kazalo navesti zakon od 19. jun. 1872 št. 88 drž. zak. Za menično fožbo ne zadostuje samo, da je pooblaščenec podpisal svoje in izdateljevo ime ter označil

¹⁾ Prim. Grünhut § 57, Staub k čl. 24, Rehbein k čl. 24.

²⁾ Prim. predvsem Staub k čl. 7, §§-i 8—10.

pooblastilno razmerje, temveč treba priložiti tudi v imenovanem zakonu popisano pooblastilo. Glej tudi str. 31.

Na str. 15 št. 3. bi bilo treba navesti, zakaj v lastni menici ni treba označila: »edina« ali »prva«, ker namreč menični red pri lastnih menicah ne pozna duplikatov (čl. 98).

Naravnost zapeljiv je stavek (str. 16): »pošlje trgovec B. akceptirano tujo ali neakceptirano lastno menico.« Za jurista je izraz »neakceptirana lastna menica« itak sam po sebi razumljiv, da ga ni treba, a trgovcu bi bilo vendar treba povedati, da besedi »tuja« in »lastna« sta tukaj rabljeni v pomenu, katerega imata v knjigovodstvu (str. 26), a ne v pomenu, v katerem sta rabljeni na str. 21.¹⁾

Nerazumljiva mi je tretja opomba na 17. strani. Govori se o naročeni trati in o poročilu, katero se trasatu odpošlje²⁾ v tem slučaju, in vzorec poročila se glasi tako-le: »Vsled naročila . . . . . smo se usodili potegniti na vas menico . . . . . da jo akceptirate — —« in kot opomba: »Pri lastni menici bi se glasilo »plačate«. Naročenih lastnih menic pisatelj sam ne pozna, v celi 6. točki (str. 17) govori le o tratah, v poročilu samem ravno tako, in potem ta opazka! Lastne menice vendar ni mogoče potegniti; poročilo je po mojem mnenju mogoče in potrebno le pri trati.

Na strani 21. v IV. točki bi bilo dobro omeniti, da določila o trpežu kratkih, srednjih in dolgih rokov niso na vseh trgih enaka.

Na strani 22. rabi pisatelj pojem rimese prej, nego ga je razložil (str. 25).

O določbah, ki veljajo glede običajnic, bi se dalo mnogo povedati, ker je predmet jako sporen, ali zdi se mi stvar za trgovca pri nas premalo važna. Sploh bi rad omenil, da popolnoma priznam težkoče, kako v učni knjigi rešiti mnogobrojna sporna vprašanja; najboljše je menda pač, da se teoretično sporna vprašanja izpuste iz učne knjige za trgovce popolnoma, v sodni praksi sporna pa kolikor mogoče. Sporna vprašanja so itak več-

¹⁾ Meni se vsaj zdi, da treba ta izraza tukaj razumeti tako, kakor jih pisatelj razlaga na 26. strani.

²⁾ ne pa »vroči«, kakor stoji v knjigi; le-to je pogostoma nemogoče lsti dan.

noma pravnega značaja in zadenejo posameznika večinoma še-le, kadar je menica že »obolela« in jo zdravijo juristi; no in takrat rabi trgovec veščaka že po naših zakonih. Ako pa treba omeniti v praktičnem sodstvu sporno vprašanje, utegne biti najprimerneje, opozoriti naravnost, da je stvar dvomljiva, ter tako napotiti trgovca, da se ne zanese na svojo vednost, nego si pravočasno poišče pravniške pomoči.

Da nadaljujem: Na strani 23. trdi pisatelj, da se pravice iz vezanih menic tako drže osebe remitenta, »da bi jih ne mogel nikomur odstopiti«. Na strani 35. pravi, da nima indosament na vezani menici »pomen in učinek cesije«! Ta nenatančnost, oziroma nedoločnost gre malo predaleč. Sploh se mi zdi nerodna, nekako najivna delitev menic v veljavne in neveljavne z ozirom na določbo kraja in časa izdaje, dospetka, remitenta itd. Povrhutega je pomanjkljiva delitev veljavnih menic z ozirom na določbo menične vsote v a) menice s pristavkom »efektivno« in b) devize. Ali menice, ki niso devize in ki pri napovedbi valute nimajo pristavka »efektivno«, niso veljavne?

Na str. 25., X in nasl. bi bilo mesto, da bi se še natančneje pojasnilo pomen in funkcije menic v kreditnem gospodarstvu ter da bi se ne citiralo samo vzorcev, temveč podalo povsodi natančno sliko celega položaja. Prav bi bilo tudi, ko bi bil pisatelj (na str. 28.) poleg pripravnosti in varnosti, katero dajejo duplikati in kopije v nekaterih ozirih, omenil tudi njihove slabe strani.

Najslabše mesto cele knjige je na strani 29¹⁾, kjer pisatelj našteva, kdo nima pasivne menične sposobnosti; v kratkih 16 vrstah je toliko nenatančnosti in nejurističnega o tej, tudi za

¹⁾ »Pasivne menične sposobnosti pa nimajo: 1. nedoletniki, razen če se jim pregleda starost in se proglase za polnoletne; za to proglasitev se zahteva vsaj dopolnjeno 20. leto.

2. Take osebe, pri katerih je podaljšana očetovska ali varstvena oblast tudi čez 24. leto, in sicer bodisi, da so: a) spoznane za blazne in zapravljive in so postavljene pod kuratelo, ali da so b) gluhoneme, ki ostanejo prostovoljno pod kuratelo še po dovršenem 24. letu;

3. nedovoljene družbe;

4. aktivni in umirovljeni častniki in aktivno moštvo.

Lahko pa se meničnopravno obvežejo: rezervni častniki, voj. uradniki (n. pr. vojaški zdravniki, vojaški sodniki-avditorji itd.), kridatarji, duhovniki, uradniki in ženske.«

trgovca deloma jako važni materiji, da moram to mesto res ožigosati. Za trgovca najvažnejšega slučaja: da mladoletnik postane brez ozira na 20. leto samoupraven, ako zadobi pravico izvrševati obrt, pisatelj sploh ne navaja, in določbe §§-ov 174 in 252 o. d. z. so jako netočno in nesrečno parafrazovane. In točka druga! Kako meša jako redke slučaje podaljšanja očetovske oblasti s kuratelo! Iz razvrstitve 2. a), b), mora vsakdo smatrati, da slučaja a) in b) spadata pod 2, in vendar je to popolnoma neopravičena subsumcija. Lahko pa bi bila izostala 3. točka. V 4. točki bi bilo treba samo besedic — — častniki v o j a š k e g a s t a n u (»des streitbaren Standes«), pa bi bil lahko odpal oni oklepaj v 4. točki, ki po krivici imenuje vojaške zdravnike in avditorje vojaške uradnike, kar nikakor niso. K besedi »duhovniki« pa bi ne škodilo posebej omeniti, kaj velja pri nas glede redovnikov. Ravno tako nedolžna so izvajanja (na str. 30.) o aktivni in pasivni menični sposobnosti inozemcev, kjer pisatelj meša določbe 84. in 85. člena men. reda. Mimogrede naj omenim, da po code-u civil-u čl. 388 postanejo Francozi (moški in ženske) polnoletni že z izpolnjenim 21. letom. Tako naj, ker že govorim o Francozih, pripomnim, da je privitek — allonge — v nemščini in francoščini ženskega spola, torej ne kaže rabiti alonž, -a.

Ali je prav, trgovca opozarjati na to, da se potom indosamenta lahko razdeli menična vsota, o tem bi dvomil (str. 34). Stvar je jako sporna in na vsak način nerodna, če ne celo nevarna.

Neprijetno mi je, očitati pisatelju še nekaj mest, kjer je v nasprotju z jasnimi določbami zakona: tako, če trdi, da ima indosament na prejudicirani menici ali za indosamentom (gl. tudi str. 33 i. f.) s privezno klavzulo samo pomen in učinek cesije. Čl. 16 odst. 1 uči glede indosamentov na zapali, pa ne protestirani menici ravno nasprotno; pisatelj bi imel prav, ko bi bil le-to trdil samó za indosamente na protestirani menici. In indosament s privezno klavzulo ima pomen samo za onega in proti onemu, ki ga je pristavil, ne pa za njegove naslednike (čl. 15).

Na strani 38. trdi pisatelj, da indosant ne jamči več meničnopravno, ako se v času, katerega je pristavil svojemu indosamentu, povpoglednica ne predloži v akcept in pokaznica ne v plačilo. To je prav. Ali prav ni, da pisatelj ne pove, kaj velja o

obveznosti izdatelja in indosantov, ako se povpoglednica in pokaznica nista prezentirali v onih dveh letih po izdaji, o katerih govorita člena 19 in 31; to bi bilo dokaj važnejše. (Glej tudi str. 47. na koncu).

Ako trasat sprejme le del menične vsote, »mora« imetnik menice glede nesprejetega dela dvigniti protest (str. 40). To je v resnici potrebno le za slučaj, da hoče zahtevati varnostni regres radi neakcepta.

Več, deloma važnih pogreškov je v poglavju o naslovih za silo (str. 42. sl.). Iz prvega odstavka¹⁾ mora človek sklepati, da pisatelj ne loči honoranta od trasanta! Ne da se sicer tajiti, da je mogoče napisati na menico več trasatov (ako ostane plačilni kraj enoten), ali to so trasati in, ako sprejmejo menico, so akceptanti, ne pa honoranti. Velikega razločka med pravnim stališčem enih in drugih, mi pač ni treba poudarjati. — Neresnično je, da mora častni akcept imeti pristavek, v čigavo čast se honorira; čl. 59. men. reda določa ravno za slučaj, če je častni akceptant opustil tak pristavek, da velja izdatelj kot honorat.

Ako bi bil tretji odstavek na str. 43.²⁾ resničen, bi pri več zasilnih naslovih prvi od njih ne mogel dati akcepta; zato ne, ker mu še ne morem izročiti protesta, da pri drugih nisem dobil častnega akcepta. Ker bi v zmislu čl. 56. odst. 2. men. reda šel najprej k onemu zasilnemu naslovu, ki bi s svojim plačilom oprostil največ zavezancev, bi ravno pri tem slabo opravil! Tega vsega, kar trdi pisatelj v zadnjem odstavku na str. 43., pač ne najdem v čl. 58. men. r., temveč v čl. 45., toda za drug slučaj.

Plačilni dan in dan dospelosti sta pisatelju eno in isto (gl. str. 44. zgoraj, 45. 2. odst., 49. in morda še kje), dasi bi ga bil prepričal en dober pogled v člena 92. in 41., da je njegovo mnenje popolnoma krivo! Seveda je potem kriv tudi nauk o času, v katerem treba dvigniti plačilni protest. Naj pojasnim stvar z malim vzgledom: Menica zapade recimo 23. decembra v ne-

¹⁾ »Kadar . . . izdatelj ni docela prepričan, da bi trasat akceptiral, plačal . . . tedaj napiše pod trasatovo ime še ime enega ali več oseb (honorantov, oziroma trasatov) s pristavkom: »v sili« . . .

²⁾ »Honorant mora zahtevati, predno da častni akcept, da se mu izroči varnostni protest ali pa protest radi nedanega navadnega ali — pri več meničnih naslovih — tudi častnega akcepta.« —

deljo, plačilni dan je potem ponedeljek 24. decembra, 25. in 26. decembra sta praznika, 27. in 28. sta še protestna dneva! Stvar je bila nekdanj jako sporna, pa danes vsaj za plačilni protest menda ni več. S tem ni rečeno, da bi bil dan dospetka brez pomena; gotovo se lahko veljavno plača ta dan, akopram ni dovoljeno plačilo zahtevati; od tega dne teko obresti, rok zastaranja v nekem slučaju.

V nevarno zmoto lahko spravi trgovca trditev (str. 47. sp.), da pokaznice dospevajo . . . najkasneje v dveh letih po izdaji. Pogoji dospetka je pri pokaznicah vsaj napram izdatelju in indosantom pokaz, pretek dveh let ne zadostuje. Neroden lapsus se je pisatelju pripetil na str. 49.: razloček v časoštetju po julijemskem in gregorskem koledarju ne znaša 12 dni, ampak od l. 1900. naprej 13 dni.

Nauk o prolongaciji je tako težaven in sporen, da ga v kratki oceni ni mogoče razmotrivati; morda mi pisatelj ne zameri, ako mu priporočim za drugo izdajo »Meničnega prava« ravno glede te materije, ki je za trgovca in tudi naše posojilnice precej važna, študij Staubovega komentarja k meničnemu redu in znanega Grünhutovega dela. Ravno tako mislim, da ne spada v oceno razprava o tem, kdo in kako je upravičen, zahtevati in sprejeti menično vsoto. Juristično bi se menda vse, kar trdi pisatelj, ne dalo držati. ali za praktičnega trgovca bo zadostovalo. Da bi moral vsak menični dolžnik plačati 6% obresti od dospetka itd., pač ni res; ravno ako ima menica normalen tek, se plača samo menična vsota.

Ker so menice, glaseče se na tuj sreberen denar itd., dokaj redke (gl. str. 52.), bi morda valutnega vprašanja ne bilo treba načenjati; vsekako pa bi bil moral pisatelj, ako se je tega vprašanja lotil, upoštevati, da imamo že od leta 1892, ali vsaj od leta 1900 zlato valuto, in navesti določbe dotičnih zakonov in naredeb.

Klavzulo: »brez protesta« in slično pristavi lahko tudi trasant in akceptant nevdomovljene trate, ne samo indosant (str. 55).

Neresnična je trditev, da bi v naši državni polovici sodišča ne mogla zapisovati meničnih protestov (str. 57.).

Pri plačilnem regresu bi bilo na strani 59. kazalo izrecno omeniti, da se lahko toži vse prednike naenkrat in z eno tožbo,

ako se je pisatelju sploh zdelo potrebno, to vprašanje, katerega trgovec ne bo nikoli reševal brez pravniške pomoči, razpravljati tako obširno.

Z ozirom na čl. 63 m. r. je neresnična, oziroma nepopolna v zadnjem stavku na str. 59. izražena trditev, da stopi honorant, ki je menico plačal, na honoratovo mesto in ima regres samo zoper honoratova prednika: remitenta in trasanta.

V povratnem računu (str. 61.) so izpuščene obresti.

Slučaji, kdaj treba dobljeno varnost vrniti (str. 62.), ne veljajo samo za varnostni regres radi nezanesljivosti, ampak tudi za oni radi neakcepta (čl. 28 in 29. m. r.).

Izraza »nepogojna menična terjatev« na str. 64. pod 2. »men. zastaranje« res ne umem; pisatelj tudi ni omenil 2. odstavka čl. 79. (str. 65). Ker je pisatelj povedal, kako se zastaranje pretrga, naj bi bil še povedal, kaj za ta del določa novi civ. pr. red in njegov uvodni zakon. Nekaj načinov, kako se more menice zlorabiti, je pisatelj opisal malone preveč razumljivo in poljudno. —

V drugem delu bi omenil sledeče podrobnosti:

»Code de commerce« ni menični zakon, ampak v Code-u de commerce je nekaj poglavij, ki tvorijo francoski menični red. Posebnega meničnega zakona pa Francozje nimajo. Tudi navedbe o menični konferenci v Lipskem in o norimberških novelah niso povsem natančne. Ne bom trdil, da bi trgovca take zgodovinske notice ne zanimale, ali nudi naj se mu jih natančno.

K prevodu zakona bi pripomnil z ozirom na to, kar sem razvijal zgoraj, da pisatelj ne bi bil smel v prevodu ničesar izpustiti, kar se je žalibog nekaterikrat zgodilo.¹⁾

Dasí je prevod, kakor že rečeno, dokaj boljši, nego bi bilo pričakovati po uvodu, se na nekaterih mestih ne morem prav zlagati z načinom, kako je pisatelj izrazil nemško besedilo v

¹⁾ Primeri: čl. 2. št. 3: »zakonitih predpisih«;

čl. 4. št. 1: »tekst sam«, »ali pa onemu označilu enak«; št. 4 ... »časom po dnevu izdaje (izdaja hi utegnilo pomeniti tudi »Begebung«);

čl. 5.: »vsota, katero treba plačati« (čl. 4. št. 2);

čl. 6.: »trasata« (čl. 4. št. 7);

čl. 24.: »bivališča« (čl. 4 št. 8, vdomovljena menica);

čl. 29.: zakon ima številke 1, 2, tako tudi v zadnjem odstavku; ne umem, zakaj rabi pisatelj črki *a*, *b*;

slovenščini. No, večinoma so to, vsaj za jurista, malenkosti, ki ne žalijo preveč jezikovnega čuta, in so juristično brez nevarnosti.

Omenim naj le par važnejših mest. Na str. 126.: »stempel-frei« ni »nekolekovan« nego »kolka prost«; »nacionalne banke« ni več (ravno tam), kar bi trebalo povedati vsaj v opazki, ker ima pomen za trgovca. Na str. 127. v pripombi: »unbefugt« tukaj ni »nedovoljen«, ampak »neopravičen«. Čl. 18.: »Samo semenjske ali tržne menice se smejo izjemoma v akcept prezentirati in . . . protestirati šele ob tistem času«; to je naravnost dvoumno, prav je po zmislu: »Samo za semenjske ali tržne menice velja izjema, da se smejo . . .« — Nerodna je dikcija v začetku čl. 19. — Čl. 21.: na p r e d n j o, in ne na »prvo« stran menice . . . »Brž, ko se je dal akcept, se ne more več preklicati«, bolje: »Dani akcept« itd. — Oni »mu« v 3. odst. čl. 25. je nele odveč, ampak bi utegnil v zvezi s prejšnjima odstavkoma celo vzbuditi mnenje, da menični upnik nima zastavne pravice na varnosti, ki se je založila pri sodišču.

Precej pogosto rabi pisatelj po nepotrebnem kazalni zaimek skoro kot člen, primeri čl. 32. št. 1 in drugje. V čl. 34. bi kazalo mesto »časostetje« rabiti »koledar«. — V čl. 44.: »ni treba niti plačilnega dne prezentirati«; plačilni dan bi bilo boljše. — Čl. 45. odst. 3.: »unterlässt« kratko »opusti« mesto manj točnega »ki sploh ne odpošlje«. — Čl. 50.: »regres« ni tisto, kar regresni zahtevki = Regressansprüche. Ravno tako čl. 55.: befriedigen = »zadovoljiti«, ne »izplačati«; zadovolji se upnika ne samo s plačilom, ampak tudi s kompenzacijo, novacijo, nadomestnim plačilom itd.

Čl. 68. (in drugje): »Shranitelj«, prav hranilec. Čl. 70.: »izvod«, zakon ima »Original des Wechsels.« Čl. 74.: ne samo »siliti«, ampak »prisiliti« se sme po čl. 36. izkazanega posestnika,

čl. 42.: (»brez protesta«, »brez stroškov« itd.) ta »itd.« ni brez pomena, brez njega bi bila navedba taksativna;

čl. 47.: . . . »prednik, da je plačilo izostalo«;

čl. 68.: . . . »se nahaja od njega . . .«

čl. 77.: . . . »dospetka menice računši«;

čl. 78.: . . . »imatelj (čl. 50.)«;

čl. 80.: . . . »premine samo z vročbo«;

čl. 96.: . . . glej pri čl. 4.

Čl. 85. odst. 3: ne samo »pravno«, ampak »menično-veljavne« so take menične izjave...

Čl. 89.: po pisateljevem prevodu bi se dalo misliti, da ne sme biti več protestov, pa jih le ni treba (stroški?).

Čl. 92.: zadnji stavek prvega odstavka se mora prav glasi... »mora se zahtevati to opravilo prvi delavnik«. Nemški »so« (kot čestica) prevaja pisatelj redno s »tedaj«.

Čl. 94.: »vollziehen« = podpisati.

Čl. 95.: »der angebliche Machtgeber« ni »izmišljeni«, nego namišljeni pooblastitelj, izmišljeno je njegovo pooblastilo.

Za »Datowechsel« rabi Kuder dosledno »izdajnica«. Nalašč sem vprašal nekaj kolegov pravnikov, kaj je to »izdajnica«, pa nobeden ni vedel. Babnikova terminologija ima: »oddnevnic«, kar je vsekako boljši izraz.

Prevod §§-ov 108 in 109 ogrskega meničnega reda kaže, da pisatelj izvirnika ni dobro pregledal ali pa ne prav razumel.

V 2. odst. §-a 108.¹⁾ je v resnici izražena ista misel, kakor v trgovinskem zakoniku čl. 313. odst. 2, ali te misli ne moreš najti v Kudrovem prevodu. Po prevodu bi človek dobil retencijsko pravico samo takrat, kadar bi si stvar sam vzel, ali bi mu jo prinesla višja sila, drugače je vendar mora dobiti vsled dolžnikove ali koga tretjega dispozicije! V zadnjem odstavku §-a 108. manjka besede takoj: mora takoj obvestiti.

§ 109. se prav glasi: Retencijsko pravico je možno uveljavljati s tožbo in ima (ret. pr.) isto moč kakor ročna zastava.

Na str. 149.: nenatančne so navedbe o menični sposobnosti ženskih na Francoskem in Ruskem. Popravljeni se mi zdi tukaj nepotrebno.

Tudi v odstavku »Zakoniti zahtevki« (str. 149—150) je nekaj pogreškov, ki so pa za naše razmere brez pomena. Isto velja tudi o naslednjih odstavkih, posebno glede navedeb: o običajnicah na Ruskem, o angleških določbah sploh, o prezentaciji v plačilo na Francoskem.

¹⁾ »Ta pravica se ne more izvrševati ako so prišle zgoraj omenjene reči v upnikovo posest vsled (sic) dispozicije, ki jo je ukrenil dolžnik ali kaka tretja oseba pred izročitvijo ali pa ob izročitvi« Tako Kudrov prevod.

Terminologiji nimam skoraj kaj pristaviti. Da pisava z ozirom na namen knjige rajše rabi stare italijanske trgovinske izraze nego naše slovenske, je popolnoma upravičeno.

Ali bo »slep« obveljal za »blanco?« V Babnikovi terminologiji je slepa menica: Kellerwechsel, katero imenuje Kuder mračnico. Meni se zadnji izraz ne zdi slab.

Skusil sem, luč in senco razdeliti pravično. Da je tudi sence mnogo, ni moja krivda. Zamolčati nisem mogel vsaj najvažnejših pogreškov, katerih bi se bil pisatelj lahko ognil, ako bi bil delal malo natančnejše, in glede katerih se mi je zdelo, da utegnejo škoditi tudi trgovcu in učencu. Zamolčati slabe strani knjige bi tudi ne bilo prav, ne samo s stališča vestnega kritika, nego pred vsem v interesu naše znanstvene literature in pisatelja samega. Nemci nam očitajo, da dobre lastne znanstvene (v širšem pomenu) literature ne moremo ustanoviti, ker nam bo manjkalo stroge kontrole. In res tiči v naših malih razmerah v tem oziru velika nevarnost, da bi bili preveč popustljivi. To bi nas pri naših sosedih spravilo v glas, da nam je vse dobro, samo da je slovensko. Kakor treba pospeševati in z veseljem beležiti vsak napredek na tem polju, tako neumesten je tukaj vsak šovinizem. Kar nam dajo naši znanstveniki, mora biti tako dobro, da prenese vsako kritiko.

Na drugi strani se mi ne zdi prav, zamolčati pisatelju, da bi bila knjiga lahko še dokaj boljša. Kuder je menda edini izmed slovenskih pravnikov, ki že več let poučuje v trgovinski stroki na javni šoli, on mora poznati zahteve, ki se stavijo na dotične učne knjige, in je gotovo v prvi vrsti poklican, podati nam še enako učno knjigo o trgovinskem pravu. On ima tudi dar, pisati o težavnih predmetih dokaj poljudno in lahko umljivo. Škoda bi torej bilo, ko bi samo zato, da dobimo dotične knjige par mesecev prej, delal površno ter tako škodoval dobremu namenu, svojemu založniku in sebi samemu.

Iz pravosodne prakse.

Civilno pravo.

a) Kdor se sklicuje na priposestovanje poljske služnosti, ima le dokazati, da so dani vsi pogoji priposestovanja, a ne tudi, da je služnost koristna ali udobna za gospodujoče zemljišče; sicer pa kaže že izvrševanje služnostne pravice vso priposestovalno dobo to, da je služnost koristna ali udobna. — Po §-u 180. in 432. c. pr. r. je sodnik le zavezan skrbeti za to, da stranka, prava nevešča, ki ni zastopana po odvetniku, ne trpi škode vsled nedostatnih pravnih dejanj, a ne tudi za to, da uveljavi vse svoje materijalnopravne ugovore.

Zoper razsodbo c. kr. okrajnega sodišča v Vel. L. z dne 26. junija 1903 opr. št. C 117/3-3, s katero se je, ker se je smatral dokaz priposestovanja za dognan, zavrnil tožbeni zahtevek Frančiška J. na priznanje, da tožencu Ž. ne pristojata služnostna pravica vožnje iz svojih gozdnih delov »Globoka dolina« in »Grič« čez tožiteljeve parceli X in Y in da mora to vožnjo opuščati pod eksekucijo, — je vložil tožitelj priziv med drugimi tudi iz razloga napačne pravne presoje in pomanjkljivosti postopanja. V prvem pogledu je navajal prizivatelj posebno, da prvi sodnik ni uvaževal zahteve §-a 473. obč. drž. zak., če je izvrševanje vožnje po sporni poti kaj koristno ali udobno za gospodujoči zemljišči; v drugem pogledu pa ravno isto in potem še posebno, da prvi sodnik ni razmotraval vsega položaja natanko, ker bi se bilo sicer pokazalo, da ima nasprotnik po dokazu lokalnega ogleda in izvedencev čisto posebno pot, ki drže iz vprašljivih gozdnih delov doli k njegovim (toženčevim) poslopjem, in ki popolnoma zadostuje gospodarskim potrebam in je bližja od sporne poti, tako da toženec ne potrebuje poti čez njegovi parceli; dalje bi bil moral prvi sodnik uvaževati, da servituta ni vknjižena, in to konstatovati iz javne knjige; potem je uvaževati, da je prizivatelj prevzel od svojega očeta zemljišče potom kupne pogodbe, in raztegniti razpravo na to, če je postal on lastnik tega zemljišča v zaupanju na javno knjigo, da na zemljišču ni nobenega bremena, ker je sodišče po predpisih civilnopravnega reda dolžno razpravljati o

vseh za odločbo merodajnih okolištin, ako stranka ni zastopana po odvetnikih (§ 432. c. pr. r.).

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je tožnikov priziv zavrnilo in potrdilo prvosodno razsodbo. V razlogih, v katerih se strinja s prvim sodiščem, da je dokaz priposestovanja služnostne pravice vožnje po tožencu dognan, poudarja z ozirom na zgoraj navedena prizivna razloga: že iz edinega dejstva, ko se je opravljala vožnja dolgo dobo 30 let, je sklepati to, da je za gospodujoči zemljišči koristna in udobna; okolnost, če ima toženec še kako pot za izvažanje iz svojih gozdov, je nerelevantna, trditev prizivateljeva, da je pridobil svoje zemljišče kupnim potom in v zaupanju na javno knjigo, da na njem ni nikakega služnostnega bremena, pa nedopustna novota; po §-u 432. c. pr. r. je sodnik le zavezan zastopati v pravu neizvedeno stranko v toliko, da ne trpi vsled nedostatnih pravnih dejanj ali njih opustitve kake škode, ni pa dolžan paziti tudi na to, da stranka uveljavlja svoje materialnopravne ugovore.

C. kr. najvišje sodišče je razsodbo z dne 27. januarja 1904 št. 18.554 revizijo tožiteljevo zavrnilo in potrdilo razsodbo prizivnega sodišča.

Razlogi.

V reviziji glede pravnega nazora prizivnega sodišča in v zvezi s tem glede trjene pomanjkljivosti postopanja uveljavljena pritožba ni opravičena.

Četudi resnično spada k pojmu realne služnosti to, da mora biti koristna ali udobna za gospodujoče zemljišče, ni moči izvajati iz tega, da mora oni, ki se sklicuje na priposestovanje služnosti, dokazati to korist ali udobnost; že nepretrgano izvrševanje vso priposestovalno dobo kaže, da je zahtevana služnost koristna ali udobna in iz določb o priposestovanju izhaja dalje, da mora oni, ki se sklicuje na njo, dokazati le pogoje priposestovanja. Pomanjkljaj koristi ali udobnosti je moči uveljaviti le potom ugovora; v tem pogledu pa tožitelj na I. inštanci ni ničesar navedel. Sicer pa to, da obstoji še druga pot, še ne dokazuje nekoristnosti ali neudobnosti servitutne poti, dočim njena potreba, t. j. nemožnost voziti po kaki drugi poti, ni noben rekvizit služnosti.

Prizivno sodišče izreka popolnoma po pravici, da naloga sodnika ni materijalno, nego le formalno vodstvo pravde in da ni zavezan, opozarjati stranki na vse mogoče ugovore. Taka zavezanost se iz §§-ov 180. in 432. c. pr. r. ne da izvajati.

Revizija je tedaj neutemeljena, ker ustreza pravni nazor priziv. sodišča zakonu in stvarnemu položaju, in na opustitev provedbe dokazov oprta trditev pomanjkljivosti postopanja ni opravičena, ker so ti dokazi z ozirom na prej navedeno nepotrebni.

A. Levec.

b) K razlagi tretjega slučaja §-a 367. o. d. z. Tožnik ni zaupal stvari, ako jo je bil kdo od njegovega uslužbenca na goljufiv način izvabil; ni je zaupal sam, ako jo je zaupal njegov uslužbenec.

C. kr. okr. sodišče v Ljubljani je s sodbo od 5. jul. 1904 C II 495/4-3 odbilo tožbeni zahtevek firme *A*, glaseči se: Toženka *B* je dolžna izročiti tožnici *A* od agenta *C* kupljeni šivalni stroj ali mesto stroja plačati 120 K — ter povrniti sodne stroške v 14 dneh pod izvršbo.

Dejanski stan.

Že pred Božičem 1903 je tožniččin uslužbenec, potovalni agent *C*, ponujal toženki na prodaj šivalni stroj, trdeč, da mu je dala tožnica šivalni stroj mesto plačila, da je torej njegova last in da ga ima v *T*. Toženka se je dala pregovoriti, da kupi stroj. Ker *C* stroja ni imel, je spisal naročilni list z dne 30. januarja 1904, v katerem naročuje brez njene vednosti podpisana toženka, »mesarica«, pri tožnici šivalni stroj *S*. 1,127.385 v ceni 130 K in se zavezuje plačati kupnino po odbitku potovalcu *C*-u plačanega zneska 10 K v ostanku 120 K v mesečnih obrokih po 8 K. Nič slabega sluteča je poslala tožnica po svojem hlapcu naročeni stroj z računom toženki; stroj je izročil hlapcu *D* tožniččin poslovodja *R*. Potoma se je hlapcu *D* pridružil agent *C*, ga vprašal, ali že nese stroj, ter spremil hlapca, kakor je to že poprej večkrat storil. Dospевši do hiše, kjer stanuje toženka, je stopil *C* prvi v vežo, potrkal v pritličju na vrata ter rekel hlapcu, da ni nikogar doma, da je zaprto, naj le pusti stroj v veži in mu da račun, da bo že on opravil. Hlapec je pustil res stroj in račun *C*-u, ki

mu je dal še napitnino, in se dalje ni brigal za to stvar; s toženko ni prišel v dotiko.

C je izročil potem ta stroj seveda brez tožničinega računa toženki, in ta mu je izplačala dogovorjeno kupnino 82 K, misleča, da je to isti stroj, za katerega se je bila poprej pogodila s *C*-om; o ponarejenem naročilnem listu ji ni bilo ničesar znanega.

Ko je tožnica prišla na sled goljufiji, je vložila kazensko ovadbo z dne 18. aprila 1904 ter se pridružila kazenskemu postopanju kot zasebna udeleženka. *C* je vse priznal in bil zaradi hudodelstva tatvine na kvar Josipini W., kateri je bil vzel nekaj stvari, in zaradi hudodelstva goljufije na kvar tožnici, katero je s ponarejenim naročilnim listom pripravil v zmoto in škodo, obsojen od c. kr. dež. sodišča v Ljubljani s sodbo z dne 18. maja 1904 opr. št. Vr VII 432/4-17 na štirimesečno težko, poostreno ječo, v povračilo kazenskih stroškov in po §-u 369. k. p. r., da plača tožnici na odškodnini 120 K, dočim se je tožnica z zahtevkom, da se ji vrne šivalni stroj, zavrnila na civilnopravdo pot.

Z le-to tožbo zahteva tožnica od toženke izročitev stroja ali plačilo zneska 120 K s stroški, češ, da toženka ni zadobila lastninske pravice na stroju, ker prodajalec *C* ni bil lastnik.

Toženka predlaga zavrnitev tožbenega zahtevka s stroški, trdeča, da je kupila stroj v dobri veri od osebe, kateri je bil stroj zaupan od tožnice, vsled česar je zadobila neizpodbitno lastnino; stroj ni več vreden kot 82 K; da stvar ni poštena, ni mogla domnevati, ker je to njena prva kupčija bila in ker je to običajno, da agentje, ki ponujajo stvari, te pripravijo tudi na dom in sprejemajo plačilo; ako je tožnici nastala škoda zato, ker je njen hlapec izročil stroj brez potrebe *C*-u, odgovoren je za škodo le hlapec.

Razlogi.

Po §-u 369. o. d. z. mora tisti, ki vloži lastninsko tožbo, dokazati, da ima toženec vtoževano stvar v svoji oblasti in da je ta stvar njegova, tožnikova lastnina. Neizpodbijano je v le-tem slučaju, da je bil toženki prodani stroj last tožeče firme in da ga ima v posesti toženka, vendar se sklicuje toženka na določbo §-a 367. o. d. z., ki izključuje lastninsko tožbo zoper onega, ki je dobil premično stvar v dobri veri od obrtnika, upravičenega za tak promet, ali odplatno od nekoga, kateremu je tožnik stvar

zaupal. Potovalnih agentov res ni moči prištevati k takim obrtnikom, ker so le uslužbenci, ki posredujejo kupčije, a jih ne izvršujejo.

Pač pa je uporabna tukaj druga navedena določba. Toženka je sicer dobila šivalni stroj od osebe, kateri ga ni bila naravnost zaupala tožnica, in besedilo §-a 367. o. d. z. govori navidezno proti toženki, vendar bi tako ozko tolmačenje te zakonove določbe naravnost nasprotovalo načelu, v tej določbi izrečenemu, da se naj namreč lastnik drži onega, kateremu je prepustil, zaupal stvar. Ta določba velja torej tudi tedaj, kadar proda stvar nadaljnja zaupna oseba, in ta je v le-tem slučaju *C*, kateremu je stroj zaupal tožničin hlapec *D*, ki je ga dobil od tožnice z naročilom, da ga izroči toženki.

Ako bi se hotelo ugovarjati, da v naročilu, ki je da gospodar svojemu poslu, da naj stvar kam nese, ni najti onega zaupanja, kakršnega zahteva § 367. o. d. z., ker s takim naročilom lastnik še ne stopi iz posesti ali oblasti do stvari, in je posla smatrati le za nekako orodje, — tedaj se nasprotno lahko trdi, da je bila stvar zaupana po takem orodju, ki pravno ne pride v poštev, prodajalcu samemu, in pade vsa krivda le na tožnico, ako se je ta poslužila nesposobnega orodja.

Da bi bila toženka pridobila šivalni stroj na nepošten način, se niti ne trdi, vsled česar se je tudi predlog na zaslišanje izvedenca odklonil kakor nepotreben. Ker je torej toženka zadobila lastnino na stroju, je bilo tožbeni zahtevk odbiti.

C. kr. deželno prizivno sodišče v Ljubljani je prvoinstančno razsodbo potrdilo iz sledečih razlogov:

Izpodbijano razsodbo je bilo potrditi bistveno iz stvarnih in zakonitih razlogov prvega sodnika. Rešiti je samo pravno vprašanje, so li v le-tem slučaju uporabna določila §-a 367. o. d. z. To vprašanje je potrditi; toženka je prepirni stroj pošteno in odplatno v posest dobila in sicer posredno od osebe, (agenta *C*), koji je lastnik sam (tožnica^{na} *A*) stvar zaupal v svrhu, da jo toženki izroči.

Potrjeno je, da sta hlapec *D* kakor tudi agent *C* bila v službi tožnice za časa izročitve stroja; ako je agent *C* stroj *D*-ju odvzel in ga sam toženki izročil in plačilo sprejel, ima to nasproti toženki isti pomen, kakor če bi bil *D* to storil; saj *D* še

sam ni dvomil nad poštenostjo in nad tem, da je agent (gospodarjev uslužbenec) upravičen s strojem in s kupnino zanj razpolagati; kako bi pa naj toženka o tem dvomila?

Določila §-a 357. o. d. z. temeljijo na nemškem pravnem načelu »Hand wahre Hand«; v zmislu tega pravnega načela in ožjega tolmačenja zakona samega tukaj ne gre za »zaupanje« v pravnem pomenu besede, marveč za to, da je stvar z voljo lastnika iz njegove shrambe prešla v tuje roke ali se v njih pustila. Veljava §-a 367. o. d. z. tudi takrat ni izključena, ako se prodaja vrši neposredno po oni osebi, koji je lastnik stvar zaupal, marveč ako se je stvar prodala po daljnjem zaupnem možu prvotnega hranitelja; to zahteva konsekvencna načela »Hand wahre Hand«, vsled kojega se zamore lastnik, ko prostovoljno prepusti v detencijo, edino le držati sprejemnika.

To načelo tudi edino le ustreza danes prepotrebim ozirom na splošni promet in ker so pogoji dani, — namreč odplačna in poštena pridobitev, — in ker toženki tudi niso mogli biti znani nobeni zadržki v zmislu §-a 368. o. d. z., je zakonito zajamčen in ustanovljen prehod lastnine na njo kot tisto, ki si je pravo pridobila. V tem oziru je torej pravico na korist toženke varovati, njeno stališče je zakonito, dočim nasprotni nazor ni utemeljen. Bilo je torej priziv zavrniti. (Glej Randa: *Eigenthum I.* str. 349 i. n.)

C. kr. najvišje sodišče je reviziji tožnice ugodilo z odločbo od 30. novembra 1904 št. 14.568.

Razlogi.

Tožničina revizija očita prizivni rzsodbi napačno pravno presojo stvari. To očitanje je upravičeno.

Prizivno sodišče je mnenja, da je tožničin hlapec *D*, kojemu je firma sama zaupala zadevni šivalni stroj, istega *C*-ju dalje zaupal, in pravi, da je torej dan tretji slučaj §-a 367. o. d. z.

Prizivno sodišče pa pri tem prezira, da je agent *C*, kakor kaže zadevna kazenska sodba, prišel na hudodelski način v posest šivalnega stroja, ker ga je je bil s ponarejenjem listine in z zvijačnimi pretvezami izvabil najprej od firme same, potem pa še od njegovega hlapca *D*.

Pri takem položaju pa ne more biti govora o zaupanju, kakršno pojmi § 367. o. d. z., ker ima to za pogoj nekazniv čin volje.

Denimo pa, da je moči govoriti o zaupanju takrat, kadar se je isto izvršilo temeljem goljufivega zapeljanja v zmoto, vendar tožena ni zaupane stvari »od koga pridobila, kojemu jo je tožitelj sam v rabo, shrambo itd. zaupal«, kakor pravi § 367. o. d. z. To določbo je, ker izjemno, strogo razlagati, in ona ne dopušča razširjenja na tretje osebe, kakor misli prizivno sodišče.

V kolikor se je torej zahtevek na izročitev šivalnega stroja zavrnil, temelji sodba prizivnega sodišča na napačni pravni presoji stvari.

Ker se je stavil tudi alternativni zahtevek na povračilo vrednosti stroja, ker se je visokosti te vrednosti oporekalo, in se v to svrhu od tožene ponudeni dokaz ni izvršil, se po §-u 510. c. pr. r. izpodbijana rabsodba razveljavlja in stvar vrača prizivnemu sodišču v zopetno razsojo, pri koji se je tudi ozirati na stroške revizije.

Dr. V. S.

c) Brez vsega poudarka izrečeno grajanje, ki nasprotnika ne ovira v izvrševanju sporne pravice, ni kratenje posesti. Za prepoved izvrševanja kake posesti, dano po občinskem uradu, ni odgovoren oni, ki je s svojo ovadbo povzročil to prepoved; nasprotnik ima le pravico pritožbe proti ukrepu obč. urada.

Jožef S. je vložil zoper Janeza M. tožbo zaradi motenja zadnje dejanske posesti, v kateri je predlagal, naj se spozna: Toženec Janez M. je tožnika Jožefa S. motil v zadnji dejanski posesti služnostne pravice, napajati živino na studencu »Bukovšček« s tem, da mu je napajanje živine prepovedal; toženec je dolžan v bodoče se zdržati vsakega takega motenja pod izvršbo in povrniti v 14 dneh pod izvršbo pravnne stroške.

C. kr. o k r a j n o s o d i š č e v K. je tožbeni zahtevek s končnim sklepom zavrnilo, češ da tožnik niti trdil ni, da mu je toženec napajanje živine z uspehom prepovedal, da pa za uradno župansko prepoved toženec ne more biti odgovoren.

C. kr. okrožno sodišče v Rudolfovem je rekurzu tožnikovemu ugodilo, končni sklep prvega sodišča spremenilo in ustreglo tožbenemu zahtevku.

Razlogi.

Toženec pripoznava, da je tožnik v zadnji dejanski posesti pravice napajati svojo živino na studencu »Bukovšček«, zanikuje pa, da bi bil tožnika v tej posesti motil. Rešiti je tedaj le vprašanje o motitvi posesti. V tem pogledu pa izpoveduje priča Mica S., da je dné 12. aprila 1904. slišala pri studencu, ko je toženec rekel tožniku, da tukaj ne bo več napajal, in da je tudi njej okoli enega meseca pred 15. junijem 1904., ko je gnala živino na studenec, rekel toženec, da ne sme napajati, a da se te prepovedi ni držala. Dalje izpoveduje priča Janez K., župan na St. V., da mu je ovadil toženec, kako ponesnažuje tožnikova živina studenec, kadar jo napaja, da se je uradovanje v tej stvari od okrajnega glavarstva odstopilo občinskemu uradu in da je ta nato izdal oklic, s katerim se je prepovedalo napajati živino na studencu »Bukovšček« pod globo.

Pravni nazor prvega sodišča, da se toženec ni storil krivega motenja, torej ni pravilen. Sicer izhaja v istini iz izpovedi priče Mice S., da se tožnik od začetka ni držal tožnikove prepovedi, vendar je moral končno uvideti, da mu toženec resno brani napajanje, ker je povzročil celo županski oklic, da se prepové pod globo napajanje živine. Oklic sicer presega meje občinskega delokroga, ker je bilo občinskemu oblastvu nastopati kot zdravstvenemu oblastvu le toliko, da bi bilo prepovedalo onesnaženje studenčnice pri napajanju, in ni bilo upravičeno prepovedati izvrševanja napajanja sploh, a dvoma ne more biti, da se je dala prepoved na toženčevo povzročenje. Taka resna prepoved pa zadoštuje za motenje v posesti pravic in je popolnoma vseeno, ali izhaja prepoved neposredno od toženca, ali od kake druge strani v interesu toženca. S to prepovedjo je toženec krivično posegel v posest pravice tožnikove in je torej le-tega v tej posesti motil in to tem bolj, ker je županstvo prepovedalo napajanje pod globo in tako izvrševanje posesti pravice naravnost onemogočilo.

C. kr. najvišje je sodišče je s sklepom z dné 13. sept. 1904. št. 14.135 revizijskemu rekurzu toženčevemu ugodilo, sklep re-

kurznega sodišča spremenilo in obnovilo končni sklep prvega sodišča.

Razlogi.

Po dejanskem stanu se je toženec proti tožitelju, oziroma njegovi ženi sicer res izjavil, da ne bodeta na studentu nič več napajala živine in jima napajanje celo prepovedal. A ker se tožitelj za to prepoved ni brigal, je toženec napravil pri občinskem uradu ovadbo, da živina vodo onesnažuje, na kar je ta urad vsled ukaza okrajnega glavarstva postopal in prepovedal napajanje živine na studentu.

A brez vsega poudarka izrečeno grajanje napajanja, ki tožnika oziroma njegove žene ni oviralo, izvrševati sporno pravico in se obdržati v posesti, se ne more smatrati za kratenje tožiteljeve posesti. Toženec, uvidevši brezuspešnost svoje prepovedi, nato ni postopal samolastno, nego je napravil pri občinskem uradu ovadbo, da tožiteljeva živina vodo onesnažuje. Tudi te ovadbe ni smatrati za motitev, marveč kaže na intencijo toženčevu, da bi se brez samopomoči dosegla odprava napake po oblastvu, katero je smatral za pristojno; le-to je dalo potem odločilno prepoved, ki naj bi bila po namenu ovadbe res le zabranila onesnaženje vode.

Samó to, da se je prepoved izdala na ovadbo toženčevu, ne more utemeljiti njegove odgovornosti za njo, naj sta se tudi stranki o priliki uradnega ogleda med seboj prepirali. Toženec torej tudi s tem svojim dejanjem ni zakrivil samolastnega kratenja tožnikove posesti, in ta je imel le pravico pritožbe proti ukrepu občinskega urada.

A. Levec.

d) Zanimiv slučaj negativnega kompetenčnega spora v izven-spornem postopanju (§§-i 67 in 109 jur. norme).

Dne 2. januarja 1904 je mestni redar v Idriji prijel H-a, potujočega iz Trsta proti Cerknemu, ko je v Idriji učinil prestopok tatvine in goljufije, ter ga izročil sodišču. Zaslišan o svojih zasebnih razmerah je H. navedel, da je pristojen v Kraljevi Gradec ter da je nameraval iti v Cerknjo zato, ker njegova žena tam biva pri svojih starših. V zmislu §§-ov 175 št. 2 in 452 št. 3 k. p. r. se je ukrenil proti njemu začasni pripor in drugi dan naj bi se vršila glavna razprava. Do te pa ni prišlo, ker je H. v zaporu

postal togoten. Po ustavitvi kazenskega postopanja se je jetnika izročilo mestni občini in ta ga je spravila v deželno blaznico na Studencu.

Dopis vodstva deželnih dobrodelnih zavodov, s katerim se je sprejem H-a v blaznico naznanil, se je v svrhu poizvedeb radi postavitve pod skrbstvo uposlal okrajnemu sodišču v Idriji. Le-to se je smatralo nepristojnim ter je omenjeni dopis odstopilo okrajnemu sodišču v Kraljevem Gradcu. Poizvedbe, ki so se vršile pri tem sodišču, so dognale, da je bil H. rojen v Ljubljani, da pa je pristojen v Kraljevi Gradec, dalje, da je imel, predno se je napotil proti Trstu, oziroma Cerknemu, stalno bivališče v Amštetnu, dočim njegov oče še sedaj biva v Šiški pri Ljubljani. Sodišče v Kraljevem Gradcu je odklonilo svojo pristojnost ter odstopilo spise glede na to, da je H. imel stalno bivališče v Amštetnu, tamošnjemu sodišču. To sodišče je poizvedelo, da je H. zares bival stalno s svojo družino v Amštetnu, da je pa dne 24. decembra 1903 zapustil ta kraj ter se s svojo družino preselil; H. je šel v Ljubljano, a žena njegova z otroci vred je šla v Cerkno na Primorskem. Češ, da je sodišče v Idriji pristojno za vprašljive poizvedbe kot nadskrbstvena sodna oblast, ker je H. tedaj, ko je bil oddan v blaznico, bival, četudi začasno, v Idriji, je okrajno sodišče v Amštetnu zopet odstopilo spise okrajnemu sodišču v Idriji. To pa je, sedaj uvažujé, da je za pristojnost merodajno bivanje H-ja v blaznici na Studencu (§§-i 67 in 109 jur. nor.), odstopilo zadevo okrajnemu sodišču v Ljubljani. Le-to je tudi odklonilo svojo pristojnost ter vrnilo spise okrajnemu sodišču v Idriji pripomnivši, da neprostovoljno bivanje v blaznici ni merodajno za pristojnost.

Okrajno sodišče v Idriji je — uvažujé: da § 67 jur. nor. nikakor ne razločuje, če je začasno bivanje v katerem kraju bilo prostovoljno ali prisiljeno; da je v tem trenutku, ko je izšel dopis vodstva dežel. dobrodelnih zavodov v Ljubljani o vzprejemu H-ja v blaznico, le-ta bival v okolišu okrajnega sodišča v Ljubljani, čeprav neprostovoljno; da bi bilo to merodajno za pristojnost tembolj, ker tudi ni moči trditi, da bi bilo bivanje H-ja v zaporu v Idriji prostovoljno, — predložilo spise c. kr. deželnemu sodišču v Ljubljani, da reši ta negativni kompetenčni spor v zmislu §-a 47 jur. norme. Omenjeno deželno sodišče je pa stvar

predložilo c. kr. najvišjemu sodišču. Le-to je z odločbo z dne 19. oktobra 1904 št. 15050 v zmislu §-a 28 jur. nor., ne da bi navedlo razlogov, določilo okrajno sodišče v Ljubljani za nad-skrbstveno sodno oblastvo.

Skrbstva ni H. doživel, ker je kratko prej umrl v blaznici v Kraljevem Gradcu, kamor so ga bili med kompetenčnim sporom oddali s Studenca.

H. Sturm.

Kazensko pravo.

Prepoved §-a 477 al. 2 k. pr. r. (reformatio in pejus) velja tudi glede kazni na prostosti, ki jo določi vzkljeno sodišče v zmislu §-a 266 k. pr. r. min. naredba z dne 11. februarja 1885 št. 30 drž. zak. namesto denarne kazni, spremenivši v denarno kazen zapor določen od 1. instance.

Na predlog generalne prokurature, ki je vložila v obrambo zakona ničnostno pritožbo, je c. kr. kasacijsko sodišče z razsodbo z dne 18. januarja 1904 št. 95 spoznalo za pravo:

S sodbo okrožnega vzkljnega sodišča v Mariboru z dne 28. oktobra 1093 se je kršil zakon, ker je sodišče v stvari zasebnih obtožiteljic Ane K. in Cecilije S. zoper Marijo M. radi žaljenja časti Marije M. namestu 14dnevnega zopora, katerega je vzkljna instanca spremenila v globo 150 K, v slučaju neizterljivosti teh 150 K, določilo petnajstdnevni zapor. Ta sodba se razveljavlja v izpodbijani točki kot nična, in se izreka, da mora Marija M. v slučaju neizterljivosti globe 150 K — prestat 7 dnevni zapor. V ostalih točkah ostane prvoinstančna sodba, kakršna je.

Razlogi.

Posestnica Marija M. je bila s sodbo c. kr. okr. sodišča v Mariboru z dne 23. septembra 1903 radi prestopkov po §-ih 487 in 496 kaz. z. obsojena po §-ih 493, 260b, 267 k. z. na dva-tedenski vsak teden z 2 postoma poostreni zapor.

Na vzkljni razpravi, ki se je vršila na obtoženkin vzkljic, dne 28. oktobra 1903 pred mariborskim vzkljicnim sodiščem, je umaknil obtoženkin zagovornik vzkljic radi krivde in ga vzdržal le glede izreka o kazni. Zastopnik zasebnih obtožiteljic je iz-

javil, da sta obtožiteljici odpustili obtoženki žalitev, ter je preklical predlog, naj se obtoženka kaznuje.

C. kr. okrožno vzklicno sodišče v Mariboru je s sodbo z dne 28. oktobra 1903 pustilo sodbo prvega sodnika nedotaknjeno glede izreka o krivdi, zavrnilo vzklic glede izreka o kazni kot nečopusten, toda spremenilo v zmislu §-ov 261, 266 in 330 k. z. kazni 14 dnevne zapore, določeno od prvega sodnika, v globo 150 K ter izreklo, da mora Marija M. v slučaju neizterljivosti globe prestati 15 dnevni zapor.

Ta odločba pa je proti prepovedi v §-u 477 odst. 2. k pr. r. izrečeni, ki izključuje reformatio in pejus.

Vzklicno sodišče je sicer v zmislu §-a 530 k. z. priznalo obtoženki ugodnost in je namestu zakonite ter prvosodne izrečene kazni z zaporom določilo kazni v denarju; toda vsled te spremembe kazni odmerjena nadomestna kazni vsebuje poslabšanje položaja obtoženkinoga. Prvi sodnik je odredil 14dnevni zapor (čl. VIII. razglasilnega patenta h kaz. zakonu), in vzklicno sodišče določa za slučaj neizterljivosti globe 15 dnevni zapor. Merilo, določeno v §-u 260 predh. odst. k. z. in v min. naredbi z dne 11. februarja 1885 št. 30 drž. zak. tukaj ne velja. Prav tako malo pride v poštev okolnost, da je bila prvosodna kazni pooostrena s postom. Pri enakih prostostnih kaznih je ostrejša tista, ki je daljša. Ker ni gotovo, da bode ostalo pri izrečeni denarni kazni, se ni smela nadomestna kazni odmeriti ostreje, kakor je bila izrečena prvotna prostostna kazni.

Bilo je torej v zmislu §-a 292 k. pr. r. razsoditi kakor zgoraj navedeno in izreči, da se je kršil zakon.

Književna poročila.

Mjesečnik pravničkoga društva u Zagrebu, god. XXX., je prinesel v letu 1904. sledeče razprave: Dr. D. Čupović: Reforma gradjanskoga parbenoga postupnika, v br. 1.—6. — Dr. H. Werk: Ovrha na nepokretni imetak po novom avstrijskom ovršnom redu, v br. 1. in 2. — Dr. Mihalić: Občina i njezina uprava na temelju zak. čl. XVI.: 1870. ob uredjenju občina i trgovišta, koja nemaju uredjenog magistrata, v br. 1.—6. in 8. do 11. — Dr. M. Košutić: K nauci o rezolutivnom uvjetu, v br. 1. in 2. — P. Petaj: Opet

nekoliko spornih pitanja iz kaznenog postopka o prekršajima, v br. 1. — Dr. J. Šilović: Deveti obči kongres medjunarodne kriminalističke udruge v br. 2. do 5, 7, 9. do 12. — Dr. V. Čačić: Reformatorij u Elmiri, v br. 3. — Dr. V. Pappafava: Smisao i predpostavke zastare predvidjene u § 350. austrijskog kazn. zak., v br. 3. — Dr. Iv. Strohal: »Sprega« kao argumenat prvotne zajednice dobara kot starih Slavena, v br. 4. — Dr. A. Badaj: Reorganizacija hrvatskoga odvjetništva, v br. 4. do 6. — Dr. Ogorelica: Sporna pitanja iz kaznenog postopnika, v br. 4. — V. V. Ivanovskij: Nauka upravnoga prava u njezinoj prošlosti i sadašnjosti, v br. 4. do 7. — Dr. M. A.: Malični sudac i njegova osuda usljed pritužbe proti osudam mjestnih sudova, v br. 5. — Dr. Iv. Strohal: Razvitak zadružnog prava u Hrvatskoj i Slavoniji, v br. 6 do 12. — Odvjetnički sastanak v br. 6. — Dr. E. Miler: Kriminalna politika, v br. 7. in 8. — F. vit. Kruszelniczky: Procesualne predpostavke u austr. gradjanskom postupniku, v br. 8. do 12. — Dr. B. Dimitrijević: Brisovne tužbe grunтовnog reda prema principu publiciteta, v br. 8. do 10. — F. Haladi: Zakon o suvišnim, neprikladnim i nuždnim putevima, v br. 9. — Dr. M. Košutić: K osnovi zakona o suvišnim, neprikladnim i nuždnim putevima, v br. 10. — Dr. M. Brezinščak: Mnjenje ob osnovi zakona o nuždnim, neprikladnim i suvišnim putevima, v br. 11. — Dr. E. Spies: Doprinos k osnovi zakona o suvišnim, neprikladnim i nuždnim putevima, v br. 12. — A. Nevečefel: Pokus nagode u gradj. parbenom postupku osudjivana parbena institucija, v br. 12. — Dr. M. Novak: Zastupstvo upravne općine smije votirati prinose za bogoštovne svrhe, koje zakonom priznate konfesije ma da dužnost doprinsažanja za take svrhe pada na druge faktore, v br. 12.

Dr. F. Maucka: Der Rechtsgrund der Schadenersatzes ausserhalb bestehender Schuldwerbescheine. Leipzig und Wien. Fr. Deuticke, 1904.

Dr. K. v. Grabmayr: Das landwirtschaftliche Kreditproblem. Meran. Elmenreich, 1904.

Dr. H. Reicher: Die Fürsorge für die verwahrloste Jugend. Wien, Manz, 1904.

Razne vesti.

V Ljubljani, dne 15. decembra 1904.

— (K avancementu sodnih uradnikov.) Zopet se je ustanovilo: 15 mest sodnih tajnikov, 1 mesto dež. sod. svetovalca i. t. d., s tem, da se opusti enako število sodnih pristavov i. t. d. — to pa le na Češkem, ker vlade nikdo ne sili, da bi se brigala tudi za sodne uradnike v slovenskih pokrajinah. V 3. št. let. »Slov. Pravnika« se je znova dokazalo, da imajo naša sodišča pač več posla kakor češka, zato pa manj konceptnih uradnikov in še teh neprimerno mnogo le v nižjih vrstah. Za okoliš praškega nadsodišča se je pred par leti ustanovilo 20 novih svetovalskih mest

in sedaj se jih je 15 tajniških; za okoliš graškega nadsodišča pa so se v tem času ustanovila — 3 svetovalska mesta. Vsled tega je v obsegu praškega nadsodišča pri 11 okrožnih sodiščih le po en sodni pristav, pri dveh sta po dva, pri enem ni nobenega; v obsegu graškega nadsodišča pa sta pri dveh okrajnih sodiščih po dva pristava, pri enem so trije, pri enem celo štirje; — pri 14 okrožnih sodišč praškega nadsodišča je torej le 15 pristavov, pri samo 4 graškega nadsodišča pa tudi 11. — Nasprotno pa je pri naših okrožnih sodiščih toliko manj svetovalcev, tako, da je vsak čas treba po večkratnih nadomeščanj, katera države sicer ne stanejo manj kakor da bi se ustanovilo primerno več svetniških in opustilo toliko nižjih sodniških mest, toda pomore pa vendar, da kak »Windischer« ne pride za klin višje na uradniški lestvi in da ne dela še kake večje zgage! — Saj je celo dr. Zdenko Schücker priznal v »Neue Freie Presse« z dne 11. nov. 1904: »Im Grazer Oberlandesgerichtssprengel wird bereits die Einrichtung praktiziert, dass das Verhältnis der deutschen und slovenischen Bevölkerungszahl und des hienach sich ergebenden Anteiles der beiden Nationen an den öffentlichen Aemtern, die Aufnahme der Aspiranten in den Richterdienst geregelt und dass auch beim Aufsteigen in höhere Dienstposten sich innerhalb dieses Verhältnisses gehalten wird.« — Tako pokojni Zdenko Schücker, »zmerni« Nemeč, kateremu so pač dobro znani bili načrti in odredbe naše justične uprave. Istina pa je, da se sprejem in napredek sodnih uradnikov v graškem okrožju ne ravnata samo po tem, pravo teptajočem načrtu, ampak da sta se sprejem in napredek slovenskih sodnikov prav v nasprotnem razmerju z resničnim številom slovenskega prebivalstva! Pomoči zoper takšna nasilstva pa ni od nikoder!

j.

— (K reviziji občnega državlanskega zakonika.) O tem je imel sekcijski svetnik in znani pravoslovec dr. Karl Schreiber dné 27./11. v znanstvenem klubu na Dunaju zelo zanimivo predavanje, iz katerega naj priobčimo naslednje pogloblitve misli:

Naš državlanski zakonik se je za svojega, skoraj stoletnega obstanka vrlo obnesel. Nikjer bolj nego v zakonodajstvu pa ne velja, da se to, kar smatramo danes za utopijo, čez dobo let že uresniči, da pa isto čez sto let velja že za zastarel predsodek. Pri stoletnici »Code civile« oktobra meseca v Parizu se je izrecno poudarjala potreba njegove reforme, zlasti dopolnitev z »zakonom o delu«. Okoliinokoli nas, v Nemčiji, v Švici, v Belgiji in na Ogrskem so že nastale moderne zasebnopravne kodifikacije, oziroma še nastajajo. Že radi tega ne sme Avstrija odlašati z revizijo občnega državlanskega zakonika.

Prva glavna naloga postavljene komisije je rešitev vprašanja: V koliko naj se predela občni državlanski zakonik? Unger sam želi le posamezne korekture. Strohal (Lipsko) priporoča popolnoma novo ureditev zakona. Mitteis (Lipsko) želi samo popravo sistematike. Klein smatra revizijo samo v toliko za potrebno in umestno, v kolikor bo mogla nuditi prebivalstvu pravih koristi. Kakor pri rekonstrukciji kake zgradbe, bi tukaj pri mnogih določilih zadoščalo, če bi se po Ungerjevih intencijah posamezni

kamni zgradbe nadomestili z novimi, tako n. pr. glede zastarnih rokov glede doletnosti itd. Posamezne prostore pa bi bilo pač treba prezidati — seveda bi se moral kolikor možno ohraniti skupni značaj zgradbe — na pr.: delavno razmerje, amalgamiranje trgovskega prava in določil obligacijskega prava občnega državlanskega zakonika itd. Mnoge, času primerne novosti bi se dale uvesti s specijalnimi zakoni, ki bi kakor paviljoni obkrožali glavno zgradbo, tako na pr. poroštvo avtomobilistov, zavarovalno pravo, specijalna določila za posamezne delovne skupine, elektricitetno pravo itd.

Za potrebo revizije so merodajne tri glavne stvari: 1. Popolnitev obstoječega zakona, da se odstranijo protislovne odločbe pri razsojanju, na primer zastran borzne diferenčne igre, zastran povračila pokritnega depozita; nadalje ureditev stvari, ki jih je dozdej urejal samo promet, na pr. imetniški papirji, pogodbe v prid tretjim osebam, prevzete dolga, predznanba dolga. 2. Uvaževanje sprememb socialnih nazorov, na pr. pri delovni pogodbi, stališču nezakonskih otrok. Osnovne misli Steinbachovih spisov o pravnih poslih gospodarske organizacije bi bilo praktično izvesti, prav tako mnogo Anton Mengerjevih jako važnih predlogov v njegovem spisu »Das Deutsche Bürgerliche Gesetzbuch und die besitzlosen Volksklassen«. 3. Rešiti bi bilo nove državne naloge, na pr. o variškem pravu, skrb za osebo varovanca, ne samo za upravo premoženja.

Temeljito bi bilo treba urediti zasebnopravno stran delovne pogodbe obrtnih pomožnih delavcev. Mejo v sedanjem državlanskem zakoniku med kupno in mezno pogodbo, mejo, ki ima za karakteristikon prekrbitev materiala od enega ali drugega pogodnika, bi bilo predrugati. Delavce, ki delajo doma s svojim materialom za tovarne ali trgovce, je pravzaprav smatrati za obrtne pomožne delavce in ne za samostojne zalagatelje. Reforme potrebno je najemno pravo s stališča, da se pravice in dolžnosti obeh kontrahentov kolikor mogoče enako razdele. Zasebno in javno pravo bi morala delovati skupno, da bi se velikemu delu prebivalstva zasukurala ohranitev zdravja in gospodarska eksistenčna možnost. Na polju stvarnega prava bi bilo predvsem urediti sosedsko pravo in realna bremena. Nemara bi bilo dobro, ako bi se uvedla zopet lastnina na posameznih hišnih nadstropjih; samo gledati bi bilo treba, da bi pri tem realni kredit ne bil prizadet.

V širših krogih se kaže seveda veliko zanimanje za reformo zakonskega prava, zlasti za vprašanje ločljivosti zakona pri katolikih. Ni pa skoro gotovo, in tudi svetovati ni, da bi se pri nas podajali v nov kulturni boj, zakaj s tem bi postalo vse reformiranje vprašljivo. Toda nekatere reforme bi se dale uvesti, na primer predpis, ki ga priporoča Ellen Key, naj bi se namreč zaročenci pred poroko izkazali z zdravniškim atestom, da nimajo težkih dednih boleznih. S tem je v zvezi § 133 švicarskega načrta, po katerem je moči v teku treh mesecev izpodbijati zakon za neveljaven, če en zakonski drug zataji drugemu kako bolezen, ki stavi v veliko nevarnost zdravje tožitelja ali potomstva. — V dednem pravu bi bilo zlasti upoštevati: omejitev dedne pravice daljnjih sorodnikov, nasprotno pa pripoznanje

dedne pravice materinih sorodnikov nezakonskega otroka in primerna oblika zakonitega dednega prava, eventualno dolžnega dela vdove; olajšave pri zalaganju občekoristnih ustanov.

Anton Menger je še leta 1890. primerjal našo civilno pravdo s pomlajeno uro, ki jo je treba venomer tresti in drezati, da se jo spravi za kratek čas v tek. Zdaj imamo v Avstriji civilno pravdo, ki vzorno funkcionira in vsled preciznosti, brzosti, cenenosti in enostavnosti postopanja vzbuja resnično občudovanje vsega pravniskega sveta. Franc Klein, ki se je njegovemu geniju in temperamentni energiji to posrečilo, je v družbi z največjimi pravniki države na delu tudi pri reviziji državlanskega zakonika. Dr. pl. Koerber si je s sestavo te komisije osigural častno mesto v zgodovini avstrijskega prava. Bodi Ungerju dano, da vidi svoje delo uresničeno, da bo mogel državljanski zakonik leta 1911. praznovati svojo stoletnico v pomlajeni obliki.

— (Konferenca odvetnikov v justičnem ministrstvu), ki smo o njej poročali v zadnjem listu, je ministrstvo za sedaj rešilo z razpisom od 26. novembra 1904 št. 25.601, ki je bil poslan deloma vsem višjesodnim predsestvom, deloma le pojedinim. Razpis se vobče obrača proti reklamnemu povzdigovanju brezplačne sodne delavnosti, proti žalečim izrazom v sodnih sklepih, proti poseganju sodnih pisaren v odvetniški delokrog in proti zakotnemu pisaštvu, proti prepiranju pooblastilnega razmerja; poučuje tudi zastran stroškov in koncentracije razprav.

— (Na polju justične zakonodaje) nam je leto 1904 prineslo jako malo; ves zakonodavni aparat je popolnoma obtičal in vsled tega se ni v tem letu izdal niti eden zakon, izvzemši cesarsko odredbo z dne 16. julija 1904, drž. zak. št. 79, tikajočo se pravice do povračila obresti glede gotovih davčnih zneskov. Od važnih ukazov je zabeležiti gori omenjeni razpis z dne 26. novembra 1904 št. 25601. Dasi z njim še ni vsem željam ustrezno, vendarle se jasno kaže težnja, zabraniti vsaka tu pa tam nastajajoča navskrižja. Izmed vladnih načrtov, predloženih tekem zadnjega zasedanja državnega zbora, je najvažnejši oni o družbah z omejenim poroštvom, s kojim bi se zamašila jako občutna vrzel v našem združnem življenju in ki je zlasti v Nemčiji dosegel nenadejane uspehe. Dalje je omeniti načrt o določbah za vpise v trgovski in združni register, ki zlasti zabranjuje, da ne nastanejo v večjih krajih podobno se glaseče trgovske firme, ki bi povzročale zamenjavo. Poleg načrta zakona o čekovnem prometu, naj omenimo še načrt zakona o sklicevanju upniškega odbora pri dolžnikovih transakcijah pred napovedjo konkurza, s čimer bi se jih postavilo pod sodno, javno vodstvo, ne da bi se brez potrebe kršilo dolžniku svobodno disponiranje.

»Slovenski Pravnik« izhaja 15. dne vsakega meseca in ga dobivajo člani društva »Pravnika« brezplačno; nečlanom pa stoji za vse leto 10 K, za pol leta 5 K.

Uredništvo in upravništvo je v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 26; naroča se tudi pri O. Fischerju, knjigotržcu v Ljubljani, na Kongresnem trgu.

